



Türkiye, Rusya ve İran dün Suriye'nin geleceği için Tahran Zirvesi'nde masaya oturdu. Cumhurbaşkanı Erdoğan zirvede Putin ve Ruhani'yle ayrı ayrı görüştü. Zirve sonunda yayınlanan bildiriden "Astana ruhu devam edecek" mesajı çıktı.

Erdoğan bildiride İdlib için "ateşkes" ifadesinin yer alması gerektiğini vurguladı.

Erdoğan, "Nusra olsun, HTŞ olsun, hepsi için bir defa silahı bırakın. Silahı bırakın ki buraya sulh gelsin. Bu çağırımı zirveden yapmış olalım" dedi.

İRAN'ın başkenti Tahran'da yapılan ve özellikle Suriye'nin İdlib vilayetinin kaderini belirleyecek, Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, **Rusya** Devlet Başkanı Vladimir Putin ve İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani'nin katıldığı Tahran Zirvesi'nde, İdlib'deki durumun "Astana formatını tanımlayan işbirliği ruhuna uygun olarak ele alınması" kararlaştırıldı. Suriye'deki çatışmaların askeri yollarla değil, siyasi müzakerelerle çözülebileceği belirtildi.

Zirvenin açılışında konuşma yapan Cumhurbaşkanı Erdoğan, İdlib bölgesinin Suriye'de sağlanacak barış ve **Türkiye** güvenliği açısından kilit rol oynadığını vurgulayarak, şu mesajları verdi:

ESAD'A İZİN VERİLMEMELİ

"Biz bu bölgede Beşar Esad'ın istediğini yapmasına izin verilmemesi gerektiği görüşündeyiz. İdlib'e saldırı facia ve insanlık trajedisi yaşanmasına yol açacaktır. İdlib'in kaderi sadece Suriye barış süreci açısından büyük önem taşıyor, Türkiye'nin güvenliğinin sağlanmasında da kilit rol oynamakta. Bu yüzden İdlib bölgesinin kan g  çevrilmesini istemiyoruz. Burada toplandığımız dostlarımızdan da bu hususta destek bekliyoruz. İdlib'e yönelik büyük askeri

üstesinden gelebiliriz. Denetimin ılımlı muhalefete geçmesi yerinde olacaktır.”

MÜLTECİ KAPASİTEMİZ DOLDU

Erdoğan, konuşmasında her ne gerekçeyle olursa olsun İdlib’e saldırının katliamla sonuçlanacağına dikkati çekti. Erdoğan, bölgedeki 3,5 milyonu aşkın sivilin tamamının bundan etkileneceğini belirterek, on binlerce sivilin bombardımanlarda can verirken, gidecek başka yerleri kalmadığı için milyonlarcasının Türkiye sınırına dayanacağını dile getirdi. Cumhurbaşkanı, çoğunluğu Suriyeli 4.5 milyon sığınmacıyı barındıran Türkiye’nin, mülteci ağırlama kapasitesini zaten doldurduğunu belirtti.

SİLAHI BIRAKIN

Cumhurbaşkanı Erdoğan ayrıca zirve görüşmeleri sırasında nihai bildiride İdlib için “ateşkes” ifadesinin yer alması gerektiğini vurguladı. Erdoğan şunları söyledi: “Burada ‘ateşkes’ ifadesi eğer yer alacak olursa bu yapılacak açıklamada çok daha isabetli olacaktır diye düşünüyorum. Üçüncü maddeyi bu güçlendirir. 3’üncü madde çok diplomatik ama buraya bir de ateşkes ifadesini koyarsak bu işi çok daha güçlendirecektir, rahatlatacaktır. Nusra olsun, HTŞ olsun, hepsi için bir defa silahı bırakın. Silahı bırakın ki buraya sulh gelsin. Bu çağrıyı zirveden yapmış olalım.”

PUTİN’DEN YANIT

Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Suriye’nin İdlib bölgesinde bir insanlık trajedisi yaşanmaması için ateşkes ilan edilmesi önerisine yanıt veren Rusya lideri Vladimir Putin, “Türkiye Cumhurbaşkanı ateşkes konusunda genel olarak haklı. Ben de kendisiyle tamamen hemfikirim. Ancak biz burada teröristlerin ve özellikle Nusra ile DEAŞ’lı teröristlerin ne düşündüğünü bilemeyiz. Ateşkes çağrısına uyacakları ne malum. Dolayısıyla nihai bildiri ateşkes konusunda belki bir parça muğlak kaldı. Tabii metni hazırlayan arkadaşlarımız onun günümüz gerçeklerine maksimum uyumlu olması için çalıştı” açıklamasını yaptı.



ERDOĞAN'DAN PYD UYARISI

CUMHURBAŞKANI Erdoğan, zirvede terör örgütü PKK'nın Suriye uzantısı PYD/YPG tehdidine de dikkat çekti. “Bizler İdlib’e odaklanırken ve dünya gözlerini buraya çevirmişken, Fırat’ın doğusunda arzu etmediğimiz gelişmeler yaşanıyor” diyerek, birtakım yabancı güçlerin bölgede DEAŞ ile mücadele bahanesiyle attığı adımların, bambaşka bir istikamete yöneldiğinin gizlenemez bir gerçek olduğunu belirtti. DEAŞ tehdidi ve tehlikesi kalmamış olmasına rağmen Amerika’nın bölgede bir diğer terör örgütünü güçlendirmeye devam etmesinden fevkalade rahatsız olduklarını vurgulayan Erdoğan, şunları söyledi:

TÜRKİYE BÖLGEDEKİ VARLIĞINI KORUYACAK

“Amerika’nın 20 bine yakın TIR’ı silah ve mühimmatıyla bölgeye göndermesi, 3 bine yakın kargo uçağını aynı şekilde bölgeye göndermesi bu terör örgütünün ne denli güçlendiğinin çok açık ifadesidir. Suriye rejiminin de göz yummasıyla, Fırat’ın doğusunda güçlenen terör örgütü sahadaki varlığını, yabancı güçlerin desteğiyle kalıcı hale getirmeye çalışıyor. Türkiye, özellikle Suriye’nin siyasi, coğrafi ve sosyal bütünlüğü gerçek anlamda sağlanana kadar bölgedeki varlığını korumakta kararlıdır.”



PUTİN'DEN ABD'YE MESAJ

RUSYA Devlet Başkanı Putin konuşmasında, ABD'ye 'kimyasal saldırı provokasyonu' mesajını da yineledi. Suriye topraklarının İdlib hariç yüzde 95 teröristlerden temizlendiğini söyleyen Putin, şöyle dedi: "Geride kalan teröristler de İdlib bölgesinde konsantre olmuş durumda. Son dönemde Suriye'nin normal hayata başlaması ve mültecilerin evlerine dönmesi için az iş yapılmadı. Suriye halkının kendi geleceğini belirleyebileceği şartlar oluşturulmaya çalışılırken İdlib bölgesindeki teröristler bu süreci baltalama peşinde. İlmli muhalefeti ve sivil halkı tehdit ettikleri gibi kimyasal provokasyon hazırlıkları yaptıklarını da biliyoruz. Böyle bir provokasyonun neden ve kimin için yapılmak istendiğini de çok iyi biliyoruz."



kalacaklarını ilan etti. ABD ve İsrail'in "İran Suriye'den çekilmeli" ultimatolarına yanıt verircesine konuşan Ruhani, şöyle dedi:

RUHANI'DEN ABD ÇIKIŞI

"İran Suriye'deki varlığını muhafaza edecektir. Biz Suriye'de resmi Şam yönetiminin davetiyle bulunuyoruz ve terörizm ile sonuna kadar mücadeleye yardım edeceğiz. ABD'nin Suriye'ye kanunsuzca müdahale etmesi uluslararası yasalara uymamaktadır ve Suriye'deki kalıcı barışa ulaşılması için ciddi sorunlar oluşturmaktadır."

İDLİB ÇATIŞMASIZLIK STATÜSÜ DEVAM ETMELİ

TAHRAN'daki üçlü zirve ardından basına açıklamalar yapan Cumhurbaşkanı Erdoğan, İdlib bölgesinin Astana müzakere süreci ruhuna uygun olarak çatışmasızlık bölgesi statüsünü sürdürmesi gerektiğini açıkladı. Bölgede Şam rejiminin saldırıya geçmesinin durumu kötüleştirdiğini vurgulayan Erdoğan, "Şam rejiminin İdlib bölgesine düzenlediği saldırılar tüm Suriye barış süreci için risk taşıyor. Dolayısıyla İdlib bölgesinin çatışmasızlık bölgesi statüsünün Astana müzakere süreci ruhuna uygun olarak muhafaza edilmesi hayati önem taşıyor. Atılan herhangi yanlış adım sadece bu bölgede değil, her tarafta hissedilecektir. Burada aldığımız kararlar çerçevesinde yakında Türkiye, Rusya ve İran temsilcileri BM Suriye Özel Temsilcisi'yle Cenevre'de bir araya gelecek. Ayrıca BMGK da devreye girerek Suriye topraklarına nihai barışın geleceğini umuyoruz" dedi.



ZİRVEDE CANLI YAYIN SÜRPRİZİ

liderinin, televizyonlara çıktığını öğrenince “Naklen yayında olduğumuzu bilmiyorum” dediği öğrenildi. Putin’in samimi biçimde Erdoğan ile kucaklaştığı sırada arka planda Putin’in dış politika yardımcısı Yuri Uşakov ile Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Sözcüsü İbrahim Kalın da aralarında liderlerin samimiyetinden duydukları memnuniyeti dile getirerek konuşuyordu.

SURİYE’DE YENİ OLUŞUM GİRİŞİMLERİNE ORTAK TAVIR

TÜRKİYE, Rusya ve İran zirvesinin ardından açıklanan sonuç bildirgesinde “Devlet başkanları terörle mücadele kisvesi altında sahada yeni gerçeklikler yaratılmasına dair her türlü girişimi reddetmiş, Suriye’nin egemenliği ve toprak bütünlüğü ile komşu ülkelerin ulusal güvenliğini zayıflatmayı amaçlayan ayrılıkçı gündemlere karşı durma kararlılıklarını ifade etmişlerdir” denildi. Suriye sorununun askeri müdahale değil müzakerelerle çözüleceği belirtildi.

Zirve sonrası açıklanan bildirge şöyle:

“Devlet Başkanları;

1- Astana formatının Ocak 2017’den bu yana sağladığı başarılarından, özellikle de Suriye Arap Cumhuriyeti genelindeki şiddetin azaltılmasında katedilen ilerlemeden ve ülkede barış, güvenlik ile istikrara yapılan katkıdan duydukları memnuniyeti ifade etmişlerdir.

2- Suriye Arap Cumhuriyeti’nin egemenliği, bağımsızlığı, birliği ve toprak bütünlüğü ile BM Şartı’nın amaç ve ilkelerine olan kuvvetli ve devam eden taahhütlerini vurgulamış ve bunlara herkes tarafından saygı gösterilmesi gerektiğinin altını çizmişlerdir. Kim tarafından gerçekleştirildiğine bakılmaksızın, hiçbir eylemin bu ilkelere hâle getirmemesi gerektiğini yinelemişlerdir. Terörle mücadele kisvesi altında sahada yeni gerçeklikler yaratılmasına dair her türlü girişimi reddetmiş, Suriye’nin egemenliği ve toprak bütünlüğü ile komşu ülkelerin ulusal güvenliğini zayıflatmayı amaçlayan ayrılıkçı gündemlere karşı durma kararlılıklarını ifade etmişlerdir.

3- Sahadaki güncel durumu ele almışlar, 4 Nisan 2018 tarihinde Ankara’da yapılan son toplantılarının ardından Suriye Arap Cumhuriyeti’yle ilgili meydana gelen gelişmeleri değerlendirmişler ve aralarındaki mutabakat uyarınca üçlü eşgüdümü sürdürmek hususunda hemfikir kalmışlardır. Bu çerçevede, İdlib gerginliği azaltma bölgesindeki durumu görüşmüşler ve bu konuyu yukarıda belirtilen ilkelere ve Astana formatını tanımlayan işbirliği ruhuna uygun olarak ele almayı kararlaştırmışlardır.

TERÖRİST GRUPLARLA DİĞER MUHALİFLER AYRIŞTIRILACAK

4- BM Güvenlik Konseyi tarafından terörist olarak tanımlanan DEAŞ, Nusra Cephesi ile El Kaide veya DEAŞ’la bağlantılı tüm diğer bireyler, gruplar, teşebbüsler ve oluşumların tamamen ortadan kaldırılması amacıyla aralarındaki işbirliğini sürdürme kararlılıklarını teyit etmişlerdir. Terörle

5- Suriye ihtilafına askeri çözüm getirilemeyeceğine ve ihtilafın yalnızca müzakere edilmiş bir siyasi süreç yoluyla sona erdirilebileceğine dair inançlarını yinelemişlerdir. Siyasi sürecin Soçi'de düzenlenen Suriye Ulusal Diyalog Kongresi'nin kararları ve BM Güvenlik Konseyi'nin 2254 sayılı kararıyla uyumlu olarak ilerletilmesi amacıyla aralarındaki aktif işbirliğini sürdürme kararlılıklarını teyit etmişlerdir.

6- Suriyelilerin öncülüğünde ve sahipliğinde bir siyasi çözüme ulaşma sürecini ilerletme amaçlı ortak çabaları sürdürme konusundaki kararlılıklarını yinelemişler ve Anayasa Komitesi'nin kurulması ile çalışmalarının başlatılmasına yardımcı olmaya yönelik taahhütlerini vurgulamışlardır. Kıdemli memurları ile Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin Suriye Özel Temsilcisi arasındaki yararlı istişarelerden duydukları memnuniyeti vurgulamışlardır.

7- Bütün Suriyelilerin normal ve huzurlu bir hayata yeniden kavuşmalarına ve acılarının hafifletilmesine yönelik tüm çabalara destek olma ihtiyacını vurgulamışlardır. Bu bağlamda, ilave insani yardım göndermek, insani mayın temizliği faaliyetlerini kolaylaştırmak, sosyal ve ekonomik tesisler de dahil olmak üzere temel altyapı unsurlarını eski haline getirmek ve tarihi mirası korumak suretiyle Suriye'ye yapılan yardımı artırmaları için başta Birleşmiş Milletler ve insani ajansları olmak üzere uluslararası topluma çağrıda bulunmuşlardır.

8- İhtiyaç duyan tüm Suriyelilere hızlı, güvenli ve kesintisiz insani erişim sağlanmasını kolaylaştırma yoluyla, sivillerin korunması ve insani durumun iyileştirilmesini hedefleyen ortak çabaları sürdürmedeki kararlılıklarını yinelemişlerdir.

9- Sığınmacıların ve ülke içinde yerlerinden edilmiş kişilerin Suriye'de ikamet ettikleri asıl yerlere güvenli ve gönüllü olarak geri dönüşleri için gerekli şartların oluşturulması ihtiyacının altını çizmişlerdir. Bu amaçla, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ve diğer uluslararası uzmanlık kuruluşları da dahil olmak üzere, ilgili tüm taraflar arasındaki eşgüdüm ihtiyacını vurgulamışlardır. [Suriyeli mülteciler ve ülke içinde yerlerinden edilmiş kişiler hakkında uluslararası bir konferansın toplanması fikrini değerlendirmek hususunda mutabık kalmışlardır.]

10- BM ve Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC) uzmanlarının katılımıyla yürütülen, alıkonulanlar/kaçırılanların serbest bırakılması, cenazelerin teslimi ve kayıp şahısların tespiti Çalışma Grubu'nun faaliyetlerindeki ilerlemeyi memnuniyetle karşılamışlardır.

11- Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Sayın Vladimir Putin'in daveti üzerine, bir sonraki toplantılarını Rusya Federasyonu'nda yapmayı kararlaştırmışlardır.

12- Rusya Federasyonu ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Başkanları, Tahran'daki Üçlü Zirve'ye evsahipliği yapmalarından ötürü İran İslam Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Hasan Ruhani'ye içten teşekkürlerini sunmuşlardır."

PUTİN VE RUHANI'YLE İKİLİ GÖRÜŞME

başına görüştü. Zirve başlamadan İran Cumhurbaşkanı Ruhani, Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Rusya Devlet Başkanı Putin'i karşıladı, daha sonra aile fotoğrafı çekildi. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in daveti üzerine, bir sonraki Üçlü Zirve'nin Rusya'da yapılması kararlaştırıldı. Suriye meselesi için yapılan zirvelerin ilki Putin'in ev sahipliğinde Soçi'de, ikincisi Erdoğan'ın ev sahipliğinde Ankara'da gerçekleştirilmişti.